

ook aan vennen. Misschien één van beide soorten in de duinen of op de Noordzee-eilanden? De diertjes zijn geelbruin van kleur, met bronzen figuren op het geheele lichaam; zij vliegen, soms een eind van 't water verwijderd, in de heide en aan greppels rond, waar ze heel gemakkelijk te vangen zijn.

Vondsten uit alle deelen des lands zijn van groote waarde, vooral uit het geheele Oostelijk en Zuidelijk gebied.

Ondergeteekende houdt zich voor opzending van deze dieren ten zéérste aanbevolen. Vangt liefst een aantal exemplaren, legt ze dood of levend in een toegevouwen stukje papier en verzendt ze als monster zonder waarde in een klein doosje of blikje aan onderstaand adres. Kosten worden graag vergoed.

Wie helpt?

69 Oranje Nassaulaan, Amsterdam.

M. A. LIEFTINCK.

WINTERVREUGD EN ZINGENDE TREK.

VERLEDEN jaar van den eersten tot den zesden Mei zong de nachtegaal in mijn tuin, dag en nacht. Daarna is hij verdwenen. Hij deed ons denken aan het ouderwetsche gedichtje van Geibel: „O, darum ist der Lenz so schön, mit Sang und Klang und Lied, weil singend über Thal und Höhn, so bald er weiter zieht.”

De zingende trek. Wij hebben dien even goed in de lente, als in den herfst. Maar in het najaar treft die zang ons het sterkst, omdat hij komt na de zomerstille, na den rusttijd. En geheel zonder zang is geen enkele week van het jaar. De zingende trek van de lente hangt ook alweer samen met den zang in het winterverblijf. Er wordt wel eens over gesentimentaliseerd, dat de vogel, banneling in het winterverblijf, daar zijn dagen zou slijten in somber stilzwijgen. De meeste onzer gevederde vrienden vatten dat echter heel anders op en hebben alweer velerlei pretjes en vroolijkheid heel in het begin van den winter. De kleine goudhaantjes spelen al met elkander in November en ik heb in dien tijd de mannetjes wel zoo prachtig en aanhoudend voor hun wijfjes zien pronken, als men het in de lente maar weinig ziet. In den top van een jong sparretje zat een wijfje en het mannetje fladderde daarvoor in de lucht met een wiekslag, zoo snel, dat het om het kleine lichaampje was als een aureool van groenig goud. Toen hij daarna neerstreek in hetzelfde sparretje, liet hij zijn volle liedje hooren, het naaldfijne, hooge vlugge gekweel, dat met geen ander vogelgeluid kan worden vergeleken. Datzelfde liedje hoorden wij nu hier in de tweede week van Maart vijftigvoud in het naaldbosch langs den binnenkant van het duin: een heele troep goudhaantjes op den voorjaarsstrek en alle in vollen zang. Geen sprake van, dat het bewoners zouden zijn van deze streken, sedert 1917 nestelen de goudhaantjes hier nog maar in zeer enkele paren.

Hetzelfde gebeurt met de koperwieken. Een onoplettend mensch verwacht ze

licht met de spreeuwen, ze hebben denzelfden zwatelenden koorzang, maar dan zonder de langgerekte fluittoon en zonder de duidelijke nabootsing van andere vogelgeluiden. Daarvoor komen dan in de plaats heldere keffende kreten en aardige trillertjes, maar het blijft altijd toch een zwatelende koorzang. In dit jaar hoorde ik dien winterzang het eerst in de tweede week van Februari in de buurt van Leiden. Later zag ik dag aan dag een troep van bij de honderd koperwieken hun voedsel zoeken in het gras van het Statenbolwerk te Haarlem. Merkwaardig was het, hoe weinig voorbijgangers erg hadden in de prachtige vogels, zoo bont van kleur met de breede lichte wenkbrauwstreep, de koperroode vlekken langs de zijden en in de vleugeloksels. Ze zochten troepsgewijs hun voedsel op de manier der spreeuwen, doch liepen niet door het gras, maar bewogen zich voort met sprongetjes. Tegen den middag en meer 's namiddags om een uur of drie zaten ze gezamenlijk te zingen in de hooge iepen en populieren. Daarna verdwenen ze, maar na een paar dagen waren er weer nieuwe vogels, tenminste ik vermoed, dat het nieuwe waren en we hadden hier dus te maken met een zingenden trek van koperwieken. Het doortrekken van deze mooie vogels duurt tot laat in April, wij hebben in 't midden van die maand wel eens een troep van zingende koperwieken aangetroffen van meer dan tweeduizend stuks. Hun zang was een halven kilometer ver te hooren.

Zingende trek van boomleeuweriken hebben wij van Februari tot in April. Natuurlijk is het onmogelijk, uit te maken of een enkele boomleeuwerik, die je in Februari hoort zingen een wintergast, een broedvogel of een doortrekker is.

Maar wanneer er in een tamelijk kleine vallei acht boomleeuweriken te gelijk aan het zingen zijn en je vindt er den volgenden dag geen enkele en later in de heele vallei ondanks allernauwkeurigst zoeken slecht een enkel nest, dan is het toch wel zeker, dat die zangers op den trek zijn. Dikwijls heb ik, op een duintop gezeten, kunnen zien, hoe de boomleeuweriken liefelijk zingend, zachtken Noordwaarts dreven. Ik geloof dan ook stellig, dat veel zang van Akkerleeuweriken, die we in Januari en Februari hooren, zang is van doortrekkers. Met zekerheid kunnen we dat alleen uitmaken, wanneer we op zeer uitgebreiden schaal die vogels vangen met netten, ze voorzien van ringen en afwachten, wat er dan verder zal gebeuren. In Amerika is dit „bird-banding” al tot een soort van sport geworden, een aangename sport, die de wetenschap heeft verrijkt met belangrijke gegevens.

Dat de eenden in het winterverblijf dartelevtooningen houden, kunt ge op de Zuiderzee, op de groote rivieren en op onze plassen waarnemen van November tot in April, wanneer de toppertjes en kuifeenden nog heel druk zijn, en 't is toch maar een enkel paartje, dat hier wil broeden. Ook de kokmeeuwen houden in den vreemde en op den trek graag vreemde vertooningen, zooals wij in de tweede week van Maart heel mooi konden zien op het speelveld van het Kennemer Lyceum. Er waren er een stuk of zestig, die zwierden door elkaar op een hoogte van ± 25 M. en af en toe maakte er één een vrilte of feuille morte, begeleid

door vlug, krakend gekrijsch. Dat waren stellig geen Nederlandsche broeders, maar wellicht bewoners van de Oostzeestreken, die aldus stoeiend en gekheid makend aanstevenden op hun broedoord. Het zou de moeite waard zijn, om eens na te gaan, hoe lang dat doortrekken van kokmeeuwen duurt.

Ik heb ook zingende voorjaartrek gezien van kneutjes. Een groote troep zit in den vroegen morgen te zingen in de toppen van een nog onbebladerd berkenbosch. Den volgenden dag zijn ze verdwenen; dan zingen ze weer elders. Onze wintergasten, de bonte kraaien, beginnen al in 't laatst van Februari schalksheden te vertoonen. Het is niet gemakkelijk, om bij deze opgewekte en vroolijke knapen uit te maken, wanneer ze hun gewone, gemoedelijken „loкроep” verrijken tot het eenigszins hooger en drukker geluid.

Men ziet vaak in Maart en April pleviertjes en strandloopertjes spelen en pronken langs het strand, meestal meerendeels nog trekgoedje. Wellicht heb ik u vroeger al eens verteld, hoe wij in het midden van Mei tusschen Durgerdam en Monnikendam op den weg langs Kinselmeer en Barnegat een troep van wel honderd kemphaantjes aantreffen vechtend en pronkend zoo maar midden op den weg, zoodat we ze haast overreden met de auto. Het was een regenachtige, nevelige, kille Meidag. De bonte beesten scharrelden vechtend voort, vlogen een paar tientallen meters, streken dan weer neer, sloegen weer aan het vechten en dat ging maar door, zonder ophouden. Het leek nog al laat voor een trekkende troep, maar er was toch geen sprake van, dat die zeer groote menigte zou nestelen in dat kleine hoekje van Waterland. Trouwens op volgende dagen was er geen enkele meer te zien, alleen de gebruikelijke troep, die ieder jaar op de weiden van den polder IJdoorn kampt en de kleinere bende van het Kinselmeer. In den regel krijgen we de eerste kemphaantjes op hun broedplaatsen te zien in het laatst van Maart of begin April en op Texel zien we de bevolking toenemen van April tot in Mei toe. De trek van deze dieren duurt dan toch wel heel lang. Hetzelfde geldt van de kieviten. Die zien we in Februari al aankomen en nog doortrekken in het laatst van April en menige kievit, die we hier verdiept zien in zijn zonderling broedsche bewegingen is er misschien een, die hier niet blijft, maar zich eventjes amuseert op de doorreis.

Het is nu in April nog een zeer goede tijd, om eens op al deze dingen te letten, vooral wanneer men in de gelegenheid is, om dag aan dag een bepaald gebied onder oogen te krijgen. Zooals het ging met dien nachtegaal van mij in de eerste Meiweek, kunt ge het ook waarnemen bij roodstaartjes, zwaluwen, fitisjes, tjiftjaffen, blauwborstjes, tapuiten, grasmusschen, tuinfluiters, zwartkopjes, spotvogels, draaihalzen, zwarte meesjes, sterntjes, dodaarzen, kwartelkoningen, wielewalen, die ge één dag of eenige dagen achtereen zingend en spelend op een plek kunt aantreffen en dan zijn ze op eens weer verdwenen, zonder dat er in die buurt zelfs maar één paartje blijft broeden. Dat is dan allemaal zingende trek van de lente, tenminste hoogstwaarschijnlijk, want er bestaat altijd nog kans, dat ge van niet luidruchtige vogels het nestelen niet merkt, of dat uw vogel door

een ongeluk is getroffen. De hier bovengenoemde vogels heb ik allemaal in mijn gebied zingende aangetroffen gedurende eenige dagen, terwijl ik ze dan later niet meer hoorde. Het gezelschap wiewalen was zelfs heel talrijk en bijzonder luidruchtig.

Mogelijk kunnen onze lezers nog wel meer van dergelijke gevallen opgemerkt hebben en dan meteen nog iets, dat wel de aandacht waard is, n.l. of zoowel op bepaalde plaatsen of op bepaalde tijden zich trektoepjes vertoonen, voedsel zoekend of overnachtend; dus étappen van de trektocht, zeer belangrijke punten in de vogelgeografie. Let er eens op.

JAC. P. THUISSE.

OVER CALLUNA VULGARIS OMNIUM SANCTORUM EN ANDERE VORMEN.

OP 20 October 1926 deed ik op de Mookerhei een mooie ontdekking. Daar stond tusschen de volkomen uitgebloeide Callunaplanten een forsche pol in vollen bloei. Niet met nog wat bloeiende topbloempjes, zooals ze laat in 't jaar hier en daar te vinden zijn, maar met nog geen uitgebloeide bloemen, terwijl er nog vele knoppen aan de plant zaten. Eigenlijk was het hoogtepunt van den bloei nog niet bereikt. Behalve de meer blauwpaarse bloemkleur (de gewone vorm is roodpaars), viel dadelijk

Calluna vulgaris f. *Omnium sanctorum*.
Takje van de eerste plant.

de veel lossere bloeiwijze op. Toch moest ik eerst een takje van den gewonen vorm er bij nemen, eer ik zag, dat het zat in de langere bloemsteeltjes, dicht volgepropt met blaadjes. Een merkwaardige plant, zeker vier à vijf jaar oud. Misschien een adventiefplant? Enkele meters er van daan is het terrein, waar de werkluï van de vlas-fabriek het vlas uitspreiden. Met buitenlandsch vlas mee-gekomen? Of misschien met kapok aangevoerd? De fabriek is er een honderd meter van verwijderd, kapokpluisjes vliegen ver en Callunazaad is licht. Een eindje verder is bovendien de losplaats van het Mooksche station. Daar staat echter tegenover dat in de buurt ook niet de gewoonste adventiefplanten groeien en zoover ik weet zijn er nog geen Ericaceeën adventief gevonden. Daar het te laat was geworden, nam ik mij voor een volgende week de hei eens goed na te zoeken. Zoo gedaan, en na lang rondzwerven vond ik een nieuwen pol, weer een pracht-plant, ver van nummer één, zoodat het adventief zijn wel buitengesloten zal zijn. Sinds heb ik heel wat voetstapjes op de heidevelden in de buurt gezet en niet zonder resultaten. In 't geheel vond ik een en twintig planten, zes onder Mook, acht onder Malden, één bij 't Heilig Land, dus vijftien op het hoogterras. De andere zes zijn van het laagterras: één onder Heumen, drie onder Overasselt

en twee onder Wijchen. Van elken pol heb ik een stukje gedroogd, zoodat ik de planten mooi met elkaar kan vergelijken. Eerst de algemeene kenmerken. De gewone Callunavorm heeft onder den gekleurden kelk vier groene, bijna ronde meer of minder gewimperde blaadjes, die ik ergens bijkelk vond genoemd. Aan de enkele millimeters lange steeltjes zitten twee paar steelblaadjes, waarvan een paar vlak onder den bijkelk. De nieuwe vorm heeft een groot aantal van